

ÖNYARGILAR TÜRKİYE & AVRUPA VATANDAŞLARI ARASINDAKİ ÖNYARGILAR

Hazırlayan:
Engin MOĞUL
Dernek Başkanı & İngilizce Öğretmeni

ÖNYARGILAR

TÜRKİYE & AVRUPA VATANDAŞLARI ARASINDAKİ ÖNYARGILAR

Einstein'ın önyargıya ilişkin bir sözü ile başlamak sanırım en doğrusu: **"İnsanların önyargılarını parçalamak, bir atomu parçalamaktan daha zordur."** fakat imkansız değildir, hiçbir şey yapmadan beklemek de doğru bir yöntem olamaz.

1- Önyargı nedir

Önyargı, başka şahıslara veya gruplara karşı hoşgörüsüz, haksız ve ayrımcı tutumlar olarak tanımlar. Yapılan tanımda da görüleceği üzere, önyargıda diğer insanları grup aidiyetlerine göre değerlendirici bir tutum söz konusudur. Önyargılar, belirli bir dış grup hakkındaki olumsuz dogmatik kanaatleri içerdikleri için bir taraftan çok önceden ifade edilmiş, olgunlaşmamış, her türlü kanıttan önce peşinen karar verme ve diğer taraftan da bireyden ziyade gruba yönelik oluş söz konusudur. Eğer önyargılar davranışa dönüşür ise, artık bunun adı **dışlamadır**. Yani önyargı bir tutum, dışlama ise bir davranıştır.

Önyargıda muhakeme etmeden bir konum alış söz konusudur. Önyargı akıl öncesidir, rasyonel bir teste tabi tutmadan yaptığımız bir tercihtir ve rasyonel terimlerdeki motivlere yoramayacağımız sezgiler ve içgüdüler ile belirlenir. Her tür zihinsel işlemde önce gelen önyargılar üç değişik biçimde kendini gösterir:

1. Gelişigüzel bir gelişmenin ve büyümenin sonucu olarak ortaya çıkabilir (bu akılcılık normuyla başlayabilir).
2. Bazen tecrit, dışlama ve hakların inkarına götürebilir (bu da adalet normundan hareket eder).
3. Ve sonuçta önyargı küçük görmeye, reddetmeye götürür; bu da insan hissiyatının bir biçimidir.

Bu ayırımlarda duygusal, düşünsel ve davranışsal ögenin bulunduğu görülmektedir. Bu ögelerin etkisi altında kişi dışlama davranışında bulunur. Başka bir deyişle aynı koşullar altında aynı biçimde davranılması gereken iki kişiye farklı davranışlarda bulunur. Örneğin lokantaya giden iki müşteriden birine dış görünüşünden dolayı daha kötü muamele edilebilir. Nasreddin Hoca'nın ye kürküm ye hikayesinde olduğu gibi. Dolayısıyla önyargı olumsuz bir tutumdur ve birçok sosyal durumda kendini gösterebilir.

Bireylerin veya herhangi bir şeyin lehinde ya da aleyhinde önyargıya dayalı fikir, peşin hüküm olarak tanımladığımız önyargı, psikolojideki kullanımında, sadece inançlar ve fikirler hakkında peşin hüküm değil, aynı zamanda duygusal çağrışımı da içerdiğinden geniş bir anlam kazanmıştır. Fakat, **birey** veya **şeylerin** bizatihi kendisinden ziyade onların toplumsal grupları ve grup üyelikleri hakkındaki görüşlere hasredilmiş olması bakımından da psikolojik kullanımda anlamı daralmıştır. Onun için psikoloji biliminde önyargı iki görünüme sahip bir tutum olarak değerlendirilir: Belli sosyal gruplar hakkındaki görüş, inanç ve fikirlerin muhtevassından ve tabiatından meydana gelen **bilişsel** görünüş; duygu ve değer birleşmesinden oluşan **duygusal** görünüş.

2- Nedenleri

İnsan davranışı boşlukta oluşmaz. Bir nedeni gerektirir. Peki, bir ferdin farklı ve yabancı şahıs, grup ya da düşüncelere karşı peşin hüküm nereden gelmektedir? Önyargı nedeni sayılabilen ferdî motifler hakkındaki anlayışların çoğu, direkt veya dolaylı olarak Freudyen teorilerden etkilenmiştir. Freud'un önyargı ile ilgili iki temel görüşü vardır: Dış grup düşmanlığın kaçınılmazlığı ve önyargının grubu bir arada tutma işlevi. Örneğin bir keresinde O şöyle yazmıştı: "Önyargının, bir kısım insanların saldırganlık göstermelerini içine sığdırması kadar, önemli sayıda insanı da sevgide birbirine bağlaması her zaman mümkündür".

önyargılar ve kalıp yargılar insanın doğal bir eğilimiyle ilişkilidir. Bu yaklaşım sahipleri, ilk çocukluk yıllarında yaşanan engellenmelerin duygusal gerilimler yarattığını ve ileriki yıllarda içinde bulunulan durum tarafından haklılaştırılmayan birtakım saldırganlık ve düşmanca duygular duyulduğunda, bunların yansıtma mekanizması vasıtasıyla başkalarına yüklendiği şeklinde bir model geliştirmişlerdir. Aslında kişinin önyargılı tutumu, kendinin de farkında olmadığı bir gereksinmeyi karşılamaktadır. Bu gereksinme, yıpranmış olan egosunu tamir etmek ve yükseltmektir. Bu görüşe göre önyargı, olumsuz erken çocukluk çağı tecrübeleri ve engellenme sonucu beliren saldırganlık duygusunun yön değiştirerek dış gruplara yöneltilmesidir. Onlara göre, önyargılı kişiler, diğer insanlarla onların kişisel niteliklerinden ziyade, onların sosyal rollerini ve etnik grubunu betimleyen hazır klişelerle bakarlar. Farklı insanlar, milliyetler ve etnik gruplar hakkında katı ve kapalı kanaatleri vardır. Diğer gruplardan katı bir şekilde söz ederler. Çocuklukta ana-babalarına hissettikleri çift yönlü duygularını ifade edememeleri nedeniyle zihinlerinde bir klikleşme oluşur; bu duygular iyi ve kötü diye ikiye ayrılır. Olumlu yanlar anne ve babaya bağlı kalır, olumsuz ve düşmanca duygular ise başka hedeflere, örneğin azınlıklara veya sosyal normlardan sapanlara yöneltilir. Sonuçta ana-baba figürleri tüm erdemlerin somut sembolü olurken, diğerleri kötülüklerin sembolü olmaktadır. Bu anlayış önyargılı ayırımı Kişiliğin bilinç dışında yer alan ve

bireyin farkında olmadığı anılarla ve dürtülerle biçimlendiğini ileri sürdüğünü açıklamaktadır. Kişinin güdülerinin doyumu engelleniyorsa ortaya çıkan sıkıntı saldırganlığa dönüşecek, bu saldırganlığın doğrudan ifadesi toplumca hoş görülmediğinden, yön değiştirerek toplumun hor gördüğü azınlık gruplarına ya da dış gruplara karşı ayrımcı önyargı şeklinde ifade edilecektir.

Klineberg, önyargıların pratik bir amaca yönelik olabileceğini ve bazılarının bundan yarar sağladığını, çeşitli örnekler vererek ustalıklarla ortaya koymuştur. Kölelik ve sömürgecilik dönemlerinde önyargıların ekonomik yararları açıktır; bu sayede beyazlar istedikleri her şeyi ele geçirmişlerdir. Nazi Almanya'sında Yahudilerin işgal ettiği mevkiler, seçimler öncesinde partizanlara vaat edilmiş ve bu az çok yerine getirilmiştir. Fakat, yine de önyargılı kişiler genelde ekonomik motivasyonları gizleyerek daha soylu nedenler gösterirler.

Sosyal öğrenme yoluyla edinilen önyargılar çok küçük yaşlarda aile içinde öğrenilmeye başlar. Çocuk, sen kimsin diye sorulduğunda etnik veya dinî grup üyeliğine göre cevap verebilir. Bunun yanında bazı grup etiketlerini öğrenmiştir; bu grup etiketleri küçümseyici sıfatlar içeriyorsa, çocuk bu kelimelerin yalnızca öfkeli olduğunda ya da kötü söz söylenirken kullanıldığını bilir. Çocuk biraz büyüyüp okula gitmeye başlayınca, içinde yetiştiği mahalle, kasaba onu etkilemeye devam eder. Çocuğun çevresinde söylenen sözler, yapılan davranışlar, yargılamalar, dedikodular, uydurulan lakaplar çocukların zihinlerinde izlerini bırakırlar ve onların da ana-babaları veya gibi aynı önyargıları benimsemelerine yol açar. Böylece kesin özdeşleşmeler kurarak hayatta bazı "Yerleri"nin olduğunu farkına varmaya başlar. Gelişen egosu, "ben neyim" in yanı sıra "ben ne değilim" den oluşur. Kendi tarafındakilere ve başkalarına "nasıl davranırım" üzerinde kavramlar geliştirir. Akran grupların etiketlerini kullanır. Liseye vardıklarında ise çocukların kalıp yargıları neredeyse erişkin topluluğunun kalıp yargılarının düzeyine yaklaşır. Bu esnada kalıp yargıların oluşmasında ana-babanın ve akranların rolü unutulur ve bunun eskiden de böyle olduğu düşünülür²³. Yetişkinlik çağında ise o, artık daha geniş bir sosyokültürel yapının neden olduğu önyargılara sahip biridir.

3- Anlamsal

Ayrımcılık: Bir gruba veya grubun üyelerine karşı önyargılardan beslenen olumsuz tutum ve davranışların tümünü içeren bir süreçtir. İnsanları, kişisel özellikleri değil, grup aidiyetlerine göre değerlendirerek hoşlanmama, hor görme, kaçınma ve nefret etmeye kadar varan tutumlara da yol açar. Bu düşünce, duygu ve kanaatler, olgunlaşmamış, kanıtı olmayan hükümlere dayanır. Halbuki, kapsayıcı, hak temelli ve eşitlikçi yaklaşıma göre, insanlar dünyanın neresinde, hangi ten rengiyle, hangi cinsiyet veya cinsel yönelimle,

hangi etnik kökene, dine, mezhebe ait olarak doğarlarsa doğsunlar, insan olmak bakımından eşittirler. Bu ilke, her şeyden önce bir insan hakkı meselesidir ve bunun ihlalini önlemek üzere “ayrımcılık yasağı” hukuksal sistemde yerini almıştır.

Önyargılar: Kanıtla, herhangi bir bilgi ya da deneyime dayanmayan her türlü olumsuz “ön fikir” anlamındadır. Önyargılar, bu şekilde yaklaştığımız kişi veya gruplarla aramıza fiziksel ya da sosyal mesafe koymamıza neden olan, ayrımcılıkla yakından ilişkili tutumlardır. Önyargılar davranışa dönüştüğünde ise ayrımcılık söz konusu olmaktadır.

Kalıp yargılar: Önyargı ve kalıp yargı birbirinden farklı, ama birbirini tamamlayan kavramlardır. Kalıp yargılar, belirli bir objeye ya da gruba ilişkin bilgi boşluklarını dolduran, böylece onlar hakkında karar vermeyi kolaylaştıran, önceden oluşturulmuş bir takım izlenimler, atıflar bütünü olarak zihnimizde oluşturduğumuz imgelerdir. Örneğin, her ‘sarışın’ yabancı turistin Alman olduğunu, tüm Japonların ‘çalışkan’ olduğunu düşünmemize neden olan, bu gruplara dair kalıp yargılarımızdır. Olumsuz kalıp yargılar önyargıları oluşturur.

Nefret Söylemi: Ayrımcı unsurlar taşıyan, ırkçı nefret, yabancı düşmanlığı, homofobiye, hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret biçimlerini yayan, teşvik eden, savunan veya haklı gösteren her tür ifade biçimidir. İfade özgürlüğü ile nefret söylemi arasında bir denge kurulabilmesi çok önemlidir.

Hiyerarşik biçimde örgütlenen toplumlarda, “güç sahibi olma” öğretisi kimin yukarıda, kimin aşağıda olduğu konusunda bir tür söz birliği oluşturur ve bu yapı bireylerin zihninde normalleşir. Zihnimiz otoriter, tek biçimli, hiyerarşinin doğal olduğu fikriyle şekillenir; böylelikle de ‘aşağıdaki’, ‘dezavantajlı’, ‘farklı’ gruplara karşı önyargı geliştirilmesi ve ayrımcılık yapılması yaygınlaşır. Çocuklar da kişileri ve grupları ayırmayı, ‘güçlü-güçsüz’ kavramlarını, kendilerine benzemeyeni sevmemeyi ve hatta nefret etmeyi çoğunlukla ebeveynlerinden, diğer yetişkinlerden, akranlarından ve kitle iletişim araçlarından öğrenirler. Bu öğrenme, sanılanın aksine çok erken yaşlarda başlar. 1 yaşında farklılıkları fark ederler. 2 yaşında farklılıklar hakkında konuşur, bunlarla ilgili sorular sorarlar. 3 yaşında önyargılar oluşturur, insanların belirli özelliklerinden rahatsızlık duyduklarını belli ederler. 4 yaşında insanların farklı özelliklerinin nedenlerine ilişkin kendi kuramlarını oluştururlar. 5 yaşında zihinleri sorularla doludur; kendilerine ait özelliklerin kalıcı mı, değişebilir mi olduğunu merak ederler.

Toplumsal genellemeler, kalıplaşmış tutumlar ve önyargı çocukların benlik algılarını ve diğer kişilere yönelik tutumlarını etkileyeceğinden, çocuğun etrafındaki ayrımcı tutumlardan etkilenmeyen, “diğerlerine” hoşgörülle

yaklaşan bir kişi olması önemlidir. Bu doğrultuda, çocukla etkileşim içinde olan tüm yetişkinlere, çocuğa kazandırılacak beceriler konusunda büyük görev düşmektedir. Hisar Okulları'nda, her sınıf seviyesinde kapsayıcı, hak temelli, eşitlikçi eğitim ortamları ve öğrenme fırsatları yaratılmaktadır. Benzer şekilde, çocuğun okul dışı ortamlarında da desteklenmesi bütüncül bir etki yaratacaktır.

4- Kategorizasyon

İnsan, bir uyaranlar dünyasında yaşamaktadır. Hem dış dünyanın uyaranları hem de kendi iç âleminden şuur alanına hücum hatıra, hayal, düşünce baskısı altında sürekli uyum sağlamak zorunda kalan insanın bilgi işlem kapasitesi zorlanır. Bu nedenle insanlar, uyaranları sınıflandırarak ya da gruplandırarak algısal alanı örgütlerler. Algılayıcılar, herhangi bir şeyi kendiliklerinden bir sınıfın ya da kategorinin parçaları olarak algırlar. Elbiseleri pis ve dağınık bir kimseyi gördüğümüzde, onu herhangi bir adam olarak değil, dağınıklar ya da dilenciler sınıfına sokarız. Bize dışadönük birisiyle tanıştırlacağımız söylendiğinde, hemen dışadönük insan kategorisinin özelliklerini hatırlar, cana yakın, samimi, aktif, yüksek sesle konuşan, kendine güvenen bir insan bekleriz.

Gerici insan kategorisinin benzer özelliklerini sarıklı, cüppeli veya namaz kılan, günaydın yerine "selam ün aleküm" diye selâm veren kişiler olarak oluşturan biri, bundan böyle aynı özellikleri taşıyan insanlarla karşılaştığında onların entelektüel donanımlarına bakmadan gerici diye etiketlendirebilir. Kategorik algılayışta algı objesi artık bir grubun üyesidir. Benzer özellikleri olan her şey artık o kategori algılanır. Bu yüzden "önyargı ve stereotipilerin normal bilişsel sistemlerin yani kategorizasyonun bir sonucu olarak ortaya çıktığı" ileri sürülmüştür.

İnsan sadece kategorizasyon yapmaz, aynı zamanda belirli bir uyaranın kategoriden farklılıklarını da belirleyerek **ayırıştırma** yapar. Ayırıştırma belirli bir uyaranı genel bir kategoriden ayırma veya özel bir durum olarak alma sürecidir. Bu hem hoşgörülü hem de önyargılı kimselerde gözlenebilir.

5- Kalıp Yargılar (Stereotype) ve Dışlama

Lipman tarafından sosyal psikoloji literatürüne sokulan stereotipi kavramı "bir grup kişiye (etnik, cinsel, mesleki gruplar) atfedilen özellikler bütünü" olarak tanımlanmıştır. Stereotipi, tıpkı bir kalıp, bir klişe gibi algı, bellek ve temsilleri etkileyen bir bakış çerçevesi; önyargı ise deneyimden önce önsel bir yargı olarak kanaatleri etkileyen bir hareket noktasıdır. Bir başka deyişle, stereotipi algı düzleminde yer alırken, bir sonraki aşamada ortaya çıkan önyargı, kavram oluşumuyla alakalıdır. Bu anlamda stereotipi, önyargıyı bir tür taşıma, ona destek olma, zemin hazırlama işlevi görür.

Bizler, kadın veya erkek olarak belirli bir çevrenin içine doğarız. Bu çevre, kültürün belli bir tanımına göre bizi bir ırka (beyaz, sarı, siyah), etnik bir gruba (Kürt, Çingene...) bir ulusa (Türk, Fransız vs.), bir uygarlığa (Batı, Doğu) ait sayılmamızı sağlayan nitelikleri veren, bir başka ulusta bulunmayan maddi ve ideolojik olguları önemli ölçüde içselleştirmemize yol açacak şartları sunar.

Çevre sadece kendi cinsiyet, ırk ve medeniyetimizle ilgili bilgileri vermekle kalmaz, bunun yanında bizim dışımızdakilerin özellikleri ile ilgili kalıpları da öğrenmemizi sağlar. "Kalıp yargılar yaş, ırk, cinsiyet ve etniklik gibi görsel olarak belirgin özellikler üzerine kurulu oldukları için algısal süreçler bu tür şemalar açısından önemlidir. Sorunlardan biri gruplamanın algı üzerindeki etkisidir. Bir kez siyah olarak kişi, artık tam anlamıyla siyahtır. Çünkü öyle algılanır". Tanımlanabilir gruplar (siyahlar, Doğulular, sarı saçlı kadınlar ya da kısa boylu erkekler gibi) hakkındaki şemalara geleneksel olarak "kalıp yargılar" (stereotype) denir ve şematik işlemin yarattığı yanlılıkların açıkça görüldüğü ve olumsuz sonuçlarının en çok endişe uyandırdığı konu budur. Fakat bu alanda bile, kalıp yargılara yol düşünce sürecinin sosyal bilgilerin şematik işleminin- kendi içinde kötü ya da patolojik olmadığını kabul etmek önemlidir. Her kişiye benzersiz kişi muamelesi yapmak pek mümkün olmadığına göre, şemaların ya da "iş gören kalıp yargıların kullanılması, bunlar ek deneyimlerce süzgeçten geçirilinceye ya da yalanlanıncaya kadar kaçınılmaz gibi görünmektedir.

6- Önyargı-Din İlişkisi

Din ve önyargı ilişkisi özellikle Batı'da pek çok araştırmaya konu olmuştur. Çıkış noktasını "bir dine inanmanın önyargı meydana getirip getirmediğinin" oluşturduğu bu çalışmalarda, önyargı-din ilişkisi çeşitli açılardan ele alınmış ve farklı sonuçlar elde edilmiştir. Bir dine inanmak, olaylar ve olgular karşısında, kısacası evren karşısında pozisyon alışı belirler ve inanana bir zihniyet, bir hayat felsefesi, bir bilinç kazandırır. Bu durumun, fertte, kendisi gibi inanmayanlara karşı bir önyargı oluşturabildiği ifade edilmektedir. Nitekim önyargı bazen "bir dinin ya da ırkın mensupları hakkında ilk negatif hüküm" şeklinde de tanımlanmıştır.

Genel çizgileriyle ele alındığında, dinî hoşgörüsüzlük, farklı dinî inançları, aynı dinin içinde sapkın olarak nitelenen mezhepleri ve tarikatları vs. hedefleyebilir. Tarihe en yüzeysel bakış bile dinsel hoşgörüsüzlüğün bu çok kaba hatlarıyla yapılan kategorizasyonu doğrulamaya yeterli malzeme sağlayacaktır. Burada vurgulanması gereken nokta, herhangi bir dinin akidelerinin ve teorik olarak vaaz ettiklerinin, dinsel hoşgörüsüzlüğü yahut hoşgörüyü besleyip beslemediği tartışmalarının dinsel hoşgörüsüzlük problemiyle bağlantılı olmadığıdır. Şüphesiz dogmaları bakımından şu ya da bu dinin daha esnek, daha hoşgörülü

olduğu iddia edilebilir. Dinî hoşgörsüzlüğü doğuran şey, dini benimseyen toplulukların özelliklerinde aranmalıdır. Bu nedenle hoşgörsüzlük, bir dinin herhangi bir topluluk tarafından benimsenme süreci içerisinde, başka dinden kişilerle yaşanan çatışmalardan ötürü, başka dinler konusunda topluluğun hafızasına, kolektif hafızaya yerleşen ve kendini sarsılmaz önyargılar şeklinde açığa vuran nefret ve husumet duygularıyla ilişkilidir.

TÜRKİYE - AVRUPA VATANDAŞLARI ARASINDAKİ ÖN YARGILAR

AB değerleri, birlik ve çeşitlilik ilkelerinin yanı sıra kültürel kimlikleri (bir insanın toplumsal ve hukuki kişiliğinin tam olarak tanınması, bireyin toplum içinde kendini tam olarak yansıtabilmesi), kültürel farkındalıkları, ve sosyal ve tarihi mirasları ile ilgili olarak Avrupa Birliği bağlamı hakkında farkındalık yaratmak, eğitime, kültürel istihdama ve sivil alana dayalı katılım kanalları üzerinden toplum içindeki ilişkiler ağına entegre edilmesinden yola çıkarak “çatışma teorisi” ve bu teörinin ana çerçevesini oluşturan Türkiye & Avrupa vatandaşları arasındaki ön yargıların olduğunu hissettiğimiz “çifte standart, ön yargı, dışlama, islamafobi, ırkçılık, nefret ve uyuşmazlık” kavramları öne çıkmaktadır.

ANALİZ:

12 Ülkede yapılan anket ve araştırma sonuçlarına göre; Siz Arap mısınız?, Neden kapalı giyiniyorsunuz?, neden insanları öldürmek var ?, Pasaport memurunun çoğunlukla Türklere sorduğu Bu ülkeye gelme nedenini açıklar mısın ? 11 Eylül’de Müslümanlar neden insanları öldürdü gibi sorular ile karşılaşmışlar. İslam’ın Avrupa toplumundaki algılanışın yanlış olduğu ve bir tehdit olarak görmektedirler. Ayrıca, Medya ve siyasî mercilerin suni algılar toplum içerisinde kamplaşmalara ve şiddet olaylarına zemin hazırlamıştır. Ayrıca, Ülkemizin tarih ve coğrafi güzelliklere sahip çıkmadığımız. Gençlerin eğitime önem vermediği. Yabancı dil problemimiz olduğu. Türklerin yaşadığı yabancı ülkelerde Dinlerine, dillerine, kültürlerine uzak olduğumuz ve öğrenme çabamızın olmadığını beyan etmişler. Çekincelerinin ve korkuların Türk olmamız değil İslami fobilerin olması ve terörizm olduğu ortaya çıkmıştır. Hatta, Neden Türkiye AB’de değil?, Suriye ve Türkiye neden savaşıyor? Türkler neden yerde yemek yiyor?,kendimizi neden ifade edemiyoruz. İslamafobi. (İslam’ın Avrupa toplumundaki algılanışın yanlış olduğu ve bir tehdit olarak görmeleri, Hıristiyanlara karşı ön yargılarımızın olduğu, Kadınlara yapılan şiddete anlam verememeleri. Türk göçmenlerin Avrupa toplumuna karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olduğu, çeşitli uyum problemleri yaşadığı, bu uyum problemlerinde kültürel farklılıkların en önemli etken olduğu belirtilmiştir.

Kendi yaşantısını ve kültürünü dünyaya kendi başına anlatamayan bir millet, yanlış anlaşılmalara ve ön yargılarla karşılaşır.

Avrupa ülkeleri ve vatandaşlarına kendimizi yeterince tanıtmıyoruz ve bizleri çok iyi tanımıyorlar. Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde, tam üyeliğe kabul edilmememizdeki bazı nedenlerin başında, Avrupa Ülkelerinin ve vatandaşlarının Türkiye'ye ve Türklere karşı olan ön yargıları olduğu halen Avrupa Birliği üyelik sürecinde ön yargıları yıkmakta problemler yaşadığımız bilinmektedir. Bu sebep ile, Ön yargıları yıkmak, kültürler arası diyalogu geliştirmek, tarih ve kültüre dayalı bir Avrupa kimliği oluşmasını sağlamak, eşit fırsatları ve erişimi, kapsayıcılığı, çeşitliliği ve adaleti teşvik etmek, daha fazla katılımcıya ulaşmak, ortaklarımız ile ortak değerlerin, tarih ve kültür konularının münazara ederek, gençleri birbirlerine bağlamak ve güçlendirmek, barışçıl bir gelecek sağlamaya katkıda bulunmalıyız.

Ayrımcılık, hukukla, adaletle, eşitlikle ve sosyal bilimlerle, ama en çok da günlük yaşamlarımızla ilgili bir kavramdır. Bir adalet sorunu olarak ayrımcılıkla mücadele, toplumun örgütlenmesi, hukuk sisteminin işleyişi vb. unsurları kapsayan çok boyutlu bir süreçtir. Ayrımcılık, ister bir hukuk sorunu ister adalet sorunu olarak tanımlansın, son çözümlemede, insanlar arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan ve her birimizle ilgili zihinsel kaynakları ve nedenleri olan insani bir sorundur. Ayrımcılık konusu sosyal psikolojik bir yaklaşımla ele alınarak, ayrımcılığın ön yargı, kalıp yargı, özcülük, otoriter kişilik vb. kavramlarla ilişkisi tartışılmalı ve aktarmalıyız.

Haklara sadece soyut olarak sahip olmanın insanların eşitlenmesi için yeterli olmadığı, bireylerin aynı zamanda bu hakları kullanabilecek güce sahip olması gerektiği, Önyargıları ve ayrımcı davranışları, sadece kişilik özelliklerinden hareketle anlamaya çalışmak, ayrımcılıktan kaynaklanan şiddeti açıklamakta yetersiz olduğunu Tarihten miras alınan önyargı ve imge unsurlarının tüm detaylarıyla incelenip olası kökenlerinin ardına düşülmesi ve bugünün karşılıklı insan ilişkilerinde belirleyici olamayacağı gerçeği önemle vurgulanmalı ve kültürler arası eğitim yoluyla çözüm aranmalıdır.

AB 2020 hedeflerinde, tüm vatandaşlarının kişisel, sosyal ve başarı ve memnuniyetlerini, demokratik değerleri, sosyal uyumu ve dayanışması, aktif vatandaşlığı ve kültürler arası diyalogu sağlamayı amaçlamaktadır Gençliğin eğitim ve öğretimin her aşamasında girişimcilik de dahil olmak üzere yaratıcılık ve yenilikçiliğin teşvik edilmesini kararlaştırmaları çözüm yollarımızda bize ışık olacaktır.

Avrupa Eğitim Alanı, Dijital Eğitim Eylem Planı 2021-2027, COVID-19 salgınının gösterdiği gibi, eğitime erişim, herkes için eşit fırsatları teşvik ederken hızlı bir iyileşme sağlamak için her zamankinden daha önemli olduğunu kanıtıyor. Avrupa Birliği, önemli hedefin, Avrupa vatandaşlarının uluslararası diyaloga katkıda bulunurlarken, birbirlerine saygı duymaları, kültürel ve dil çeşitliliği konularında hoşgörü sahibi olmaları vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, bu hedeflere dayanarak, Ön yargıları ve ayrımcı davranışları, sadece kişilik özelliklerinden hareketle anlamaya çalışmak, ayrımcılıktan kaynaklanan şiddeti açıklamakta yetersizdir. Bazı toplumlarda ve tarihin belirli dönemlerinde toplumun neredeyse tümüne yayılan bir ayrımcılıktan söz etmek mümkündür. Eğer ön yargı ve ayrımcılık bireysel farklılıklarla açıklanabilseydi, toplumun tümünde ya da büyük bir bölümünde eř zamanlı olarak görülüyor olmazdı. Polisin, George Floyd'un boynunu diziyile 8 dakika 46 saniye boyunca bastırması gerçektelemezdi.

KAYNAKÇA:

- SPINOZA, "*Tractatus Theologico-Politicus*", Felsefe Tartışmaları, s. 116, 117; Bkz.
- LOCKE, John; *Hoşgörü Üstüne Bir Mektup*, (çev. Melih Yürüşen), Liberal Düşünce Topluluğu, Ank. 1995, s. 4
- LINDOM, *Başaklar ve Ayrık Otları*, s. 101
- ALLPORT, *The Nature of Prejudice*, s. 444
- MILBURN, *Sosyal Açıdan Kamuoyu ve Siyaset* (çev. Ali Dönmez, Veli Duyan) ed. Ali Dönmez, Gündoğan Yay., Ankara 1994, s. 97, 98
- GÜRSES, İbrahim, *Kölelik ve Özgürlük Arasında Din*, Arasta Yay., Bursa 2001, s. 118
- HOFFER, Erich, *Kesin İnançlılar*, (çev. Erkıl Günur), İm Yay., 6. Baskı, İst. 1995, s. 23
- Ecumenicism: Kiliseleri birleştirmedir. Bunun örneği sadece Güney Afrika değildir. Arz-ı Mev'ud, yani "vadedilmiş topraklar" inancı yüzünden, İsrail'in Filistin'e yaptıkları da buna en güzel örnektir.
- SPIPKA, Bernard, "*The Meaning of Personal Faith: A Continuing Research Odyssey*", *Psychology of Religion*, ed. H. Newton Malony, Baker Books House, Michigan 1991, s. 161
- SANAU, W.D., "*Religion, Mental Health and Personality*", *Current Perspectives...* s. 182; DITTES, James E., "*Religion, Prejudice and Personality*", *Research on Religious Development a Comprehensive Handbook*, Ed. Merton P. Strommen, Hawthorn Book, New York 1971, s. 357-359
- SPIPKA, B., HOOD, R.W., GOURSUCH, R.L., *The Psychology of Religion an Ampirical Approach*, Englewood Cliffs, Prentice-Hall, N.J. 1985, s. 273; Bkz.
- ALTEMEYER and HUNSBERGER, "*Authoritarianism, Religious Fundamentalism, Quest and Prejudice*", s. 116
- DEAUX, Key, WRIGHTSMAN, Lawrences., *Social Psychology in the 80's*, Brooks-Cole, California 1984, s. 254
- GOLDSTEIN, Jeffry, *Social Psychology*, Academic Press, London 1980, s. 348
- Bkz. GADAMER, Hans George, *Verité et Methodé Editions du Seuil*, Paris 1976, s. 103-115
- CÜCELOĞLU, Doğan, *İnsan ve Davranışı*, Remzi Kitabevi, 3. Baskı, İst. 1996, s. 543